

การค้าระหว่างประเทศทางบกด้านตะวันตก:

กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

West-bound Land-linked International Trade: Case of Kanchanaburi Province

- **เต็มธรรม สิทธีเลิศ**
- อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ
- คณะเศรษฐศาสตร์
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
-
- **Termdham Sitthilert**
- Lecturer, Business Economics Concentration
- School of Economics
- University of the Thai Chamber of Commerce
- E-mail: termdham__sit@utcc.ac.th

บทคัดย่อ

การค้าระหว่างประเทศทางบกด้านตะวันตกของไทยกับเมียนมาร์ เป็นการค้าดั้งเดิมที่มีมาอย่างยาวนาน และสามารถทำรายได้เข้าประเทศมาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าภาครัฐจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการค้าชายแดนด้านตะวันตกของไทย และกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้นก็ตาม แต่การดำเนินธุรกรรมทางการค้าก็ยังประสบปัญหาและอุปสรรคอีกนานัปการ การศึกษาในครั้งนี้จึงเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการค้า และเสนอแนะแนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาการค้าระหว่างประเทศทางบกด้านตะวันตกของไทยให้กับหน่วยงานภาครัฐ และผู้ประกอบการภาคเอกชน โดยมีพื้นที่เป้าหมายในการศึกษา คือ จังหวัดกาญจนบุรี (ด่านพระเจดีย์สามองค์และช่องทางบ้านพุน้ำร้อน) การศึกษาใช้ข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดประชุมระดมความคิดเห็นกลุ่ม ผลการ

ศึกษา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคการค้าที่พบมาจาก 2 ประการหลัก ๆ คือ ประการแรก จากความร่วมมือของทั้งสองประเทศที่อยู่บริเวณชายแดน ซึ่งประกอบด้วย (1) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (2) นโยบายการค้าระหว่างประเทศ และ (3) กฎระเบียบทางการค้า ประการที่สอง จากบริเวณพื้นที่การค้าชายแดน ซึ่งประกอบด้วย (1) พ่อค้าชายแดนที่อยู่ในพื้นที่ (2) ความสัมพันธ์ทางการค้าในระดับท้องถิ่น (พ่อค้าหรือผู้ซื้อ) (3) ลักษณะการซื้อขายและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า นอกจากนี้ยังพบว่า ประเด็นความมั่นคงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินธุรกรรมการค้าในพื้นที่เป้าหมายอย่างมาก ทั้งนี้งานวิจัยได้เสนอแนะแนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาการค้าระหว่างประเทศทางบกด้านตะวันตกของไทยด้วย

คำสำคัญ: การค้าระหว่างประเทศ เมียนมาร์ ปัญหาการค้า

Abstract

West-bound land-linked international trade between Thailand and Myanmar has been based on the traditional trade that continuously generates revenue for Thailand. Although the government emphasizes the importance and development of west-bound border trade and has strengthened the relationship between the two countries, international trade transaction is still facing various problems and impediments. The objectives of the study are to identify these international trade issues and to recommend policies and strategies for government agencies and the private sector to develop west-bound land-linked international trade for Thailand. The selected area for study is Kanchanaburi Province (Three Pagodas Customs House and Baan Phu Namron Pass). The study employs secondary and primary data from field survey, observation, in-depth interviews and focus groups. Two sets of international trade issues are identified, the first deals with bilateral cooperation in the border areas of the two countries which includes (1) international relationships (2) international trade policies and (3) international trade regulations. The second deals with border area issues which include (1) border-area merchants (2) local international trade relationships and (3) international trade patterns and facilitation. Additionally, national security issues play an important role in international trade transactions in the study area. The policy and strategy recommendations are provided for government agencies and the private sector.

Keywords: International Trade, Myanmar, Trade Issues

บทนำ

การค้าระหว่างประเทศของไทยมีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน และสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่เป็นตลาดสำคัญ 3 ตลาดหลักของโลก คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตาม ยังมีการค้าระหว่างประเทศอีกประเภทหนึ่ง ที่นับได้ว่าเป็นการค้าดั้งเดิมของไทยและทำรายได้เข้าประเทศมาอย่างต่อเนื่อง คือ การค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทยอันได้แก่ สปป.ลาว กัมพูชา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (เมียนมาร์) และมาเลเซีย การค้าลักษณะนี้เรียกว่า “การค้าชายแดน” และนอกจากนี้ ไทยยังมีการทำข้อตกลงกับประเทศต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อขนส่งสินค้าผ่านไปยังประเทศที่สาม โดยไม่มีการเรียกเก็บอากรสำหรับสินค้าที่นำผ่านแดนเข้ามาในอาณาเขต ซึ่งเป็นรูปแบบการค้าที่เรียกว่า “การค้าผ่านแดน” นั่นเอง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการค้าระหว่างประเทศทางบกทั้งในส่วนของการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการค้าและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยที่นับวันจะเพิ่มพูนมากขึ้น

เมียนมาร์เป็นประเทศที่มีพรมแดนด้านตะวันตกติดกับประเทศไทย ในระยะทางยาวประมาณ 2,014 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพรและระนอง นับตั้งแต่เมียนมาร์เริ่มเปิดประเทศในปี 2531 ประกอบกับบรรยากาศทางการเมืองที่เริ่มผ่อนคลายลง หลังจากมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกในรอบ 20 ปี เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2553 หลังจากนั้น ในปี 2554 การเปลี่ยนแปลงนโยบายการเมืองและเศรษฐกิจ

ของเมียนมาร์เริ่มนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย มีเสรีภาพทางการค้า การลงทุนมากยิ่งขึ้น ปริมาณการค้าของไทยกับเมียนมาร์ขยายตัวสูงขึ้นอย่างมาก ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา จนขยับขึ้นเป็นประเทศคู่ค้าอันดับสำคัญ คือ อันดับหนึ่งของเมียนมาร์คู่กับประเทศจีนในปี 2553 สำหรับเมียนมาร์ เป็นประเทศคู่ค้าอันดับที่ 17 ของไทย ซึ่งแสดงถึงโอกาสการขยายปริมาณการค้าระหว่างประเทศไทยกับเมียนมาร์ได้อีกมาก ดังนั้น การศึกษาปัญหาและอุปสรรคการค้าระหว่างประเทศทางบกด้านตะวันตกระหว่างไทยกับเมียนมาร์ เพื่อพัฒนาการค้าระหว่างประเทศทางบกด้านตะวันตกของไทยกับเมียนมาร์อย่างยั่งยืนจึงเป็นสิ่งจำเป็น

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนเสนอแนะแนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาการค้าระหว่างประเทศทางบกด้านตะวันตกของไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นบทนำ ส่วนที่ 2 เป็นการทบทวนวรรณกรรม ส่วนที่ 3 เป็นกรอบแนวคิดและวิธีการดำเนินการวิจัย ส่วนที่ 4 กล่าวถึงผลการวิจัย และส่วนที่ 5 กล่าวถึงการสรุปผลจากการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ด้านการค้าชายแดน และการค้าผ่านแดนของไทย โดยเฉพาะการค้าของไทยกับประเทศเมียนมาร์ ได้แบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ศักยภาพและอุปสรรคการค้าชายแดน สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีผลต่อการค้าชายแดน และยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ด้านการค้าชายแดน ซึ่งนำเสนอข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ศักยภาพและอุปสรรคการค้าชายแดน

ลัทธินิธิกร ภูณริศ และคณะ (2550) ได้ทำการวิจัย ศักยภาพและอุปสรรคการค้าชายแดน กรณีจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ที่ตั้งของจังหวัดเป็นทำเลที่ดีทั้งในด้านที่อยู่ใกล้กับเมืองที่สำคัญของเมียนมาร์ เช่น ผาจอม แม่แจ่ม ลอยก้อ ตองยี เปงมานา ซึ่งในส่วนของการค้าตามแนวชายแดนส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการที่ทำการค้ามายาวนานมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับคู่ค้า และสามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการค้า แต่อย่างไรก็ตาม แม่ฮ่องสอนก็เป็นจังหวัดที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทิวเขาและป่าไม้จึงทำให้กลายเป็นสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นอุปสรรคต่อการค้า อีกทั้งพบปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ ในเรื่องของสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ ปัญหาชนกลุ่มน้อย ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหายาเสพติด นอกจากนี้ ยังพบว่าระบบธนาคารยังไม่พร้อมเท่าที่ควร ทำให้ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่ต้องชำระหนี้ค่าสินค้าโดยวิธีการแลกเปลี่ยนสินค้า ชำระเงินเป็นเงินสด (บาท) ชำระโดยผ่านตลาดแลกเปลี่ยนเงินนอกระบบหรือโพยก๊วน เป็นต้น

พรพิมล ตรีโชติ และคณะ (2552) ทำการศึกษาพื้นที่เศรษฐกิจเชิงลึกของประเทศบนแนวเขตตะนาวศรีฝั่งทะเลอันดามัน ประเทศเมียนมาร์ พบว่าเมียนมาร์เป็นประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงเนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติมากมายที่ยังไม่ได้พัฒนาโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ตามแนวเขตตะนาวศรีฝั่งทะเลอันดามัน อย่างไรก็ตาม ทั้งไทยและเมียนมาร์ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่ประการในการที่จะขยายความร่วมมือทางด้านการค้าและการลงทุน อาทิ นโยบายที่ไม่ชัดเจนของไทย ความไม่แน่นอนของรัฐบาลพม่าส่งผลให้เส้นทางคมนาคมที่จะเชื่อมพื้นที่สองฝั่งเข้าด้วยกันยังไม่ได้มีการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ

Abo, Gombu และ Mody (2013) ได้ทำการศึกษาถึงบทบาทของการค้าชายแดนต่อพัฒนาการของสังคมชนบท กรณีศึกษา หมู่บ้าน Bleeting ใน Tawang District ในแคว้น Arunachal Pradesh ประเทศอินเดีย พบว่า หลังจากได้มีข้อตกลงเกี่ยวกับเส้นทางทางการค้าเสรีระหว่างอินเดียและภูฏาน ผู้อาศัยตามแนวเขตแดนเลือกที่จะไปเลือกซื้อสินค้าจากประเทศภูฏาน มากกว่าที่จะเข้าเมือง Tawang เนื่องจากมีความสะดวกทางด้านภูมิศาสตร์ และการค้าชายแดนนี้ยังมีส่วนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในเชิงสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งในด้าน รายได้ การจ้างงาน การค้า สาธารณสุข ตลอดจนการศึกษา

Singh และ Singh (2012) ทำการศึกษาการค้าชายแดนภายใต้นโยบาย “Look East Policy” ของอินเดีย กรณีศึกษาพื้นที่ Manipur พบว่า การค้าผ่านชายแดนระหว่างอินเดียและเมียนมาร์มีประเด็นทางด้านความมั่นคงเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมากในพื้นที่ที่ทำการศึกษา Manipur เป็นพื้นที่กระจายสินค้าที่สำคัญ และมีปัญหาการลักลอบขนยาเสพติด ซึ่งเมื่อไม่มีการเฝ้าระวังอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การประเมินนโยบายนี้เป็นไปได้ยาก

สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มีผลต่อการค้าชายแดนไทย

พงศ์เทพ บัวทรัพย์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องการอำนวยความสะดวกการค้าชายแดนพื้นที่ด่านศุลกากรแม่สอด ผลการศึกษา พบว่า การอำนวยความสะดวกการค้าชายแดนพื้นที่ด่านศุลกากรแม่สอด มีสภาพปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ ปัญหาขนส่งสินค้าผ่านช่องทางสะพานมิตรภาพไทย-พม่าไม่สามารถกระทำต่อเนื่อง ปัญหาการขนส่งสินค้าข้ามแดนผ่านช่องทาง/ท่าข้ามแม่น้ำเมย ที่ยังขาดเจ้าหน้าที่ศุลกากรและมีข้อจำกัดของช่วงเวลาการขนส่งสินค้า

ปัญหาด้านสถานที่ตรวจสอบและเก็บรักษาสินค้า

โกสุมภ์ สายจันทร์ (2550) ทำการวิจัยด้านอุปสรรคด้านกฎระเบียบในการค้าผ่านแดนไทย-พม่า/สปป.ลาว-จีนตอนใต้และการพัฒนาโครงข่ายการขนส่งในกรอบ GMS North-South Corridor จากการศึกษาเห็นว่าจีนยังไม่พัฒนาไปสู่ความเป็นสากลในด้านกฎระเบียบและมาตรการต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและทำ FTA กับไทยแล้ว เนื่องจากยังมีกฎระเบียบของแต่ละมณฑลหรือท้องถิ่นที่มีลักษณะเป็นการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การค้าชายแดน

ผุสดี พลสารัมย์ และคณะ (2553) ทำการวิจัยเรื่องการจัดทำแผนที่การตลาดสำหรับ SMEs ผู้ตลาดอาเซียน ในกรณีของเมียนมาร์ นำเสนอกลยุทธ์การค้าที่สำคัญไว้ 3 กลยุทธ์ คือ (1) กลยุทธ์ผลัก (Push Strategy) ควรมุ่งส่งเสริมการขายไปยังพ่อค้าคนกลาง เพื่อกระตุ้นให้เร่งการขายและระบายสินค้าให้เร็วที่สุด (2) กลยุทธ์ดึง (Pull Strategy) เสนอแนะให้เจ้าของสินค้าไทย ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการตลาด (ลดราคา มีของแถม ของแจก) เพื่อจูงใจผู้บริโภค (3) กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดและความร่วมมือของสมาชิกในช่องทางการตลาด นอกจากนี้งานวิจัยยังได้นำเสนอยุทธศาสตร์ในระดับมหภาค มีประเด็นสำคัญที่เสนอแนะ คือ การยกระดับด้านการค้าชายแดน การปรับปรุงถนนหนทาง การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า การท่องเที่ยว และการขนส่งระหว่างประเทศ เป็นต้น หอการค้าไทย (2552) มีการวางแผนยุทธศาสตร์การค้าชายแดนของไทยในปี 2553-2557 โดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อวางยุทธศาสตร์การค้าชายแดนตามแนวชายแดนให้เป็นรูปธรรมในเชิงรุกมากขึ้น และได้มีการกำหนดเป้าหมายมูลค่าการค้าชายแดนของไทยกับประเทศที่มีพื้นที่อาณาเขตติดต่อกับไทย คือ สปป.ลาว เมียนมาร์ กัมพูชา และมาเลเซีย ว่าแต่ละพื้นที่จะต้องมีมูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นร้อยละ 8 ต่อปี และต้องดำเนินงานให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ 5 ประการ คือ 1. ยกระดับด้านการค้าชายแดน ให้เป็นด่านถาวร 2. เชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม กำหนดเส้นทางเชื่อมโยงการขนส่ง การคมนาคมให้ถึงทุกจุด 3. ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่ยังเป็นปัญหาก่อให้เกิดความล่าช้าและมีกระบวนการที่ซับซ้อนยุ่งยาก 4. เสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนให้มีความแข็งแกร่ง และ 5. ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า การท่องเที่ยว และการขนส่งระหว่างประเทศ โดยการกำหนดแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เป็นรายปี ตั้งแต่ปี 2553-2557

ปรเมธี วิมลศิริ (2555) นำเสนอเรื่องยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงในทศวรรษหน้า โดยการกำหนดยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนในทศวรรษหน้ามีประเด็นหลัก ๆ อยู่ 3 ประเด็น คือ 1. เพิ่มประสิทธิภาพระบบขนส่งและโลจิสติกส์ของประเทศและเชื่อมโยงภูมิภาค ซึ่งมีแผนดำเนินการ คือ แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน แผนส่งเสริมการพัฒนาเส้นทางรถไฟ แผนสนับสนุนการเปิดจุดผ่านแดนที่มีศักยภาพ และแผนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาโลจิสติกส์ของไทย 2. เชื่อมโยงฐานการผลิตหลักและโซ่อุปทานในภูมิภาค และ 3. การพัฒนาศักยภาพภาคเอกชนและหน่วยงานในระดับพื้นที่ อันได้แก่ การสร้างเครือข่ายภาครัฐและเอกชน การพัฒนาศักยภาพ SMEs การส่งเสริมบทบาท GMS -

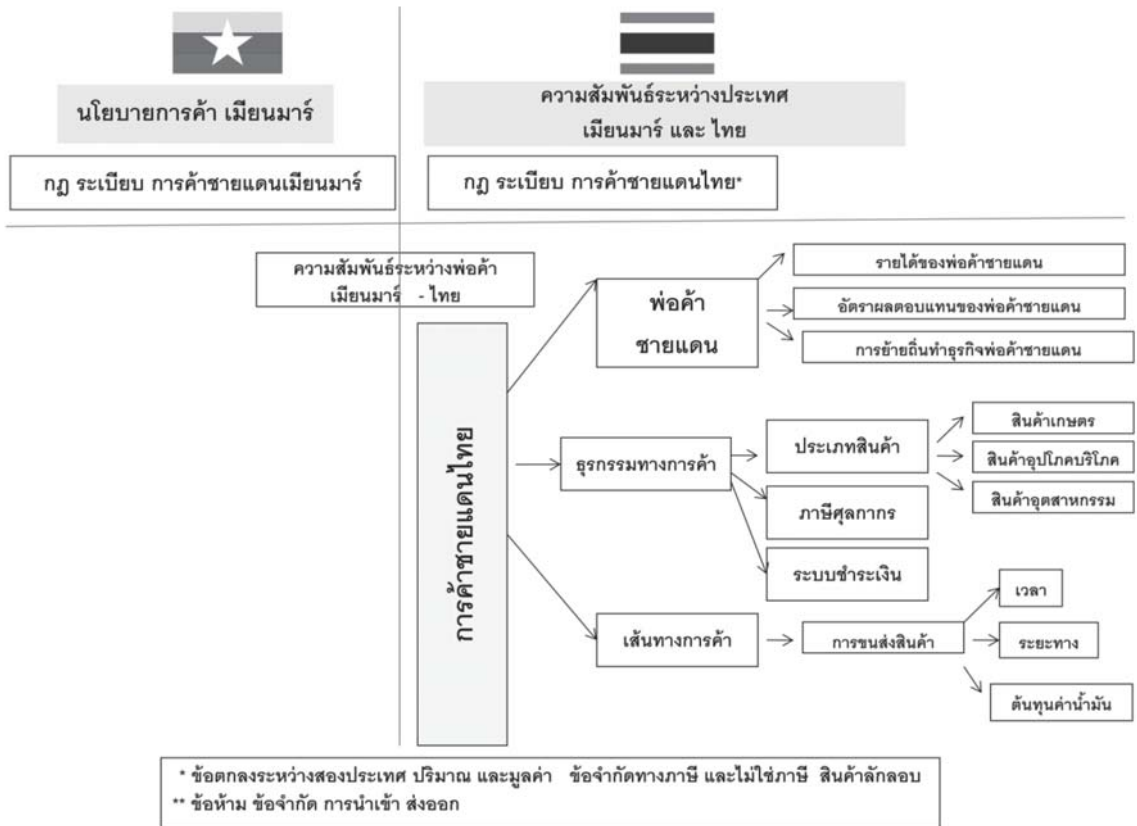
Business Forum และ FRETA การเผยแพร่และเตรียมความพร้อมทุกภาคส่วนในระดับพื้นที่ ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ตลอดจนการส่งเสริมการลงทุนตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในข้างต้น จะเห็นได้ว่าแต่ละงานวิจัยอาจมีขอบเขตการศึกษาที่แตกต่างกันทั้งในแง่ของพื้นที่เป้าหมายและประเด็นที่ศึกษา โดยเฉพาะในส่วนของปัญหาทางการค้าระหว่างประเทศนั้น จะมีการพิจารณาทั้งในภาพรวม และแยกพิจารณาเฉพาะด้าน อาทิ ด้านพิธีการศุลกากร เป็นต้น สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นใน

พื้นที่เชิงลึก และมีการนำนโยบายด้านความมั่นคงเข้ามาใช้อ้างอิงประกอบในการศึกษานี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินการค้าในรูปแบบของการค้าระหว่างประเทศทางบก ประกอบไปด้วยปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ 2 ประการหลัก คือ ประการแรก ปัจจัยขับเคลื่อนความร่วมมือของทั้งสองประเทศที่อยู่บริเวณชายแดน ซึ่งประกอบด้วย (1) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวเขตชายแดนติดต่อกัน (2) นโยบายการค้าระหว่างประเทศของทั้งสองประเทศ และ (3) กฎระเบียบทางการค้า ประการที่สอง ปัจจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ขับเคลื่อนในบริเวณพื้นที่การค้าชายแดน ประกอบด้วย (1) พ่อค้าชายแดนหรือผู้ประกอบการที่อยู่ในพื้นที่ (2) ความสัมพันธ์ทางการค้าในระดับพ่อค้าหรือผู้ซื้อของทั้งสองประเทศบริเวณแนวชายแดน และ (3) ลักษณะของสินค้าที่ทั้งสองประเทศซื้อขายกันและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า โดยได้นำเสนอกรอบแนวคิดดังกล่าวไว้ในแผนภาพที่ 1 ดังนั้นการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาการค้าระหว่างประเทศทางบกด้านตะวันตก ที่เกิดจากการไม่สามารถดำเนินการค้าตามปัจจัยขับเคลื่อนดังกล่าวข้างต้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประเภทข้อมูล

การศึกษาค้นคว้านี้มีการใช้ข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ (1) ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งได้มาจากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 ราย และการประชุมระดมความคิดเห็นกลุ่ม ซึ่งมีผู้เข้าร่วมจำนวน 15 ราย (2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้รวบรวมจากศึกษาจากรายงานประจำปี ผลงานวิจัย สถิติการค้าที่จัดขึ้นจากหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม สถาบันการค้าเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

การสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาค้นคว้านี้มีการใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจาก

ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่สอบถาม ได้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีการดำเนินธุรกิจหรือปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เป้าหมาย คือ (1) พ่อค้าชายแดนไทยที่ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้านำเข้าส่งออก 10 อันดับแรก (2) นักธุรกิจที่ดำรงตำแหน่งประธาน/รองประธานหอการค้า/สภาอุตสาหกรรมจังหวัด/สมาคมการท่องเที่ยว (3) ผู้บริหาร/พนักงานที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกทางการค้าจากบริษัทโลจิสติกส์ บริษัทขนส่งระหว่างประเทศ ธนาคารที่มีสาขาบริเวณชายแดน และ (4) ข้าราชการ/พนักงานของรัฐที่ดูแล ควบคุม กฎ ระเบียบทางการค้าและการอำนวยความสะดวกทางการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน ทั้งนี้เกณฑ์การสุ่มตัวอย่างจะทำภายใต้เงื่อนไขของผู้ดำรงตำแหน่งงานและหากเป็นพ่อค้าชายแดนได้ใช้วิธีการสอบถามจากหอการค้าจังหวัดหรือศุลกากรจังหวัดว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การค้ามายาวนานสำหรับการค้าในระบบ (ผ่านพิธีการศุลกากร) โดยในการสัมภาษณ์เชิงลึก มีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 12 ราย ได้แก่ กลุ่มที่ 1 จำนวน 4 ราย กลุ่มที่ 2 จำนวน 3 ราย กลุ่มที่ 3 จำนวน 2 ราย และกลุ่มที่ 4 จำนวน 3 ราย ในขณะที่การประชุมระดมความคิดเห็นกลุ่ม มีผู้เข้าร่วมจำนวน 15 ราย ได้แก่ กลุ่มที่ 1 จำนวน 4 ราย กลุ่มที่ 2 จำนวน 2 ราย กลุ่มที่ 3 จำนวน 3 ราย และกลุ่มที่ 4 จำนวน 6 ราย

พื้นที่ที่ทำการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้ทำการศึกษาในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากมีด่านการค้าที่สำคัญ ที่ใช้ขนส่งก๊าซธรรมชาติจากเมียนมาร์ คือ ด่านสังขละบุรี และจากการที่รัฐบาลไทยและเมียนมาร์ กำลังส่งเสริมการค้า การลงทุนในโครงการท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวาย เมืองทวาย ผ่านชายแดน

ไทย ที่กำหนดเป้าหมายให้เป็นบ้านพุน้ำร้อน อำเภอ บ้านเก่า ที่มีโครงการสร้างจุดผ่อนปรนทางการค้า และจะยกระดับเป็นด่านถาวร

การเก็บข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เน้นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การประชุมระดมความคิดเห็นกลุ่ม (Focus Group) และการสังเกต (Observation) ในพื้นที่เป้าหมาย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์จากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย พบว่า การค้าชายระหว่าง ประเทศทางบกระหว่างไทยและเมียนมาร์ ในกรณี พื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี มีประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับ เมียนมาร์

พบว่า ความสัมพันธ์ระดับประเทศอยู่ในระดับดี ความสัมพันธ์ระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับดีมาก แต่ ปัญหาที่พบ คือ รัฐบาลทั้งสองประเทศยังไม่มี ความร่วมมือกันอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งมีปัญหาเรื่อง ชนกลุ่มน้อย แต่มีแนวโน้มที่ดีขึ้น

2. นโยบายการค้าระหว่างประเทศของทั้งสอง ประเทศ

แม้ว่ารัฐบาลจะมึนโยบายเน้นส่งเสริมการค้า การลงทุน แต่ยังคงขาดความต่อเนื่อง และยังไม่มีการ เชื่อมโยงนโยบายระดับประเทศและระดับท้องถิ่น

3. กฎระเบียบทางการค้า

ฝ่ายไทย พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ศุลกากรไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่เนื่องจาก

มีหน่วยงานของรัฐเกี่ยวข้องหลายหน่วย ซึ่งมีแนวทาง ปฏิบัติไม่สอดคล้องกัน การเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติ ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ทำให้ผู้ประกอบการเกิดความ สับสน การตรวจสอบสินค้ามีหลายหน่วยงานเข้า มาเกี่ยวข้องซึ่งแต่ละหน่วยงานมีแนวปฏิบัติที่แตก ต่างกัน นอกจากนี้ ช่วงเวลาเปิดปิดด่านและสถานที่ ราชการมีช่วงเวลาจำกัด

ฝ่ายเมียนมาร์ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงเจ้า หน้าที่และกฎระเบียบบ่อยครั้ง มีความยืดหยุ่นน้อย จุดผ่านแดนและเจ้าหน้าที่ของเมียนมาร์มีไม่เพียงพอ อีกทั้งมีปัญหาภายในระหว่างเจ้าหน้าที่ทางการ เมียนมาร์กับชนกลุ่มน้อย

4. ลักษณะของการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ระหว่างสองประเทศและสิ่งอำนวยความสะดวก ทางการค้า

พบว่า มีปัญหาต้นทุนทางการค้าที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการถูกเรียกเก็บเงินนอกระบบจากชน กลุ่มน้อย ระบบการชำระเงินส่วนใหญ่ใช้ระบบ โปยก๊วน เนื่องจากระบบการเงินของเมียนมายังไม่มี เสถียรภาพ มีเส้นทางคมนาคมทางบกที่มีสภาพชำรุด ภูมิศาสตร์ที่เป็นภูเขา เส้นทางคดเคี้ยว ยังขาดบริเวณ จุดพักรถขนส่งสินค้า

5. พ่อค้าชายแดนที่อยู่ในพื้นที่

พบปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ การขาดความพร้อมที่ จะเป็นนักการตลาดเชิงรุกมืออาชีพ การไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบพิธีการศุลกากร การ ขาดข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบด้านการค้าการลงทุน และภาวะตลาดเพื่อนบ้าน การไม่มีทักษะด้านภาษา ท้องถิ่นและภาษาอังกฤษที่ดีพอ ขาดการรวมตัวของ ผู้ประกอบการจึงทำให้อำนาจการต่อรองลดลง ภาวะ ต้นทุนที่สูงขึ้น และต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขัน จากประเทศคู่แข่งที่รุนแรงมากขึ้น

6. ความมั่นคง

ปัญหาสำคัญอีกหนึ่งประการ คือ ประเด็นด้านความมั่นคงในพื้นที่ที่ทำการศึกษานั้นมีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ฝ่ายความมั่นคงจึงยึดประเด็นความมั่นคงเป็นหลัก ส่งผลกระทบในเชิงลบต่อการดำเนินการค้าระหว่างสองประเทศ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้นำเสนอถึงปัญหาต่าง ๆ ที่พบจากการลงพื้นที่ ดังปรากฏข้างต้น สามารถนำเสนอแนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาการค้าระหว่างประเทศทางบกด้านตะวันตก ได้เป็น 6 แนวทาง ซึ่งแต่ละแนวทางมีกลยุทธ์ต่าง ๆ ดังนี้

แนวทางที่ 1 การกำหนดนโยบายการค้าระหว่างประเทศของไทยที่เชื่อมโยงกับเมียนมาร์ เพื่อส่งเสริมการค้าชายแดนและผ่านแดน

กลยุทธ์

1.1) กลยุทธ์ความร่วมมือระหว่างผู้นำประเทศ ต่อนโยบายการค้าระหว่างประเทศ

ผู้นำรัฐบาลไทยและเมียนมาร์ ควรมีการประชุมทวิภาคีร่วมกันทุกปี โดยมีวาระหลัก คือ การกำหนดนโยบายด้านยุทธศาสตร์การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนร่วมกัน

1.2) กลยุทธ์การสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในบริเวณพื้นที่ชายแดน

ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนร่วมกัน ในระดับหน่วยงานของทั้งสองประเทศในลักษณะของพิมพ์เขียว ระยะเวลา 5-10 ปี และดำเนินการทบทวนกรอบบันทึกความเข้าใจและความตกลงต่าง ๆ ที่เคยลงนามร่วมกัน

ร่วมกันผลักดันให้มีการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือต่าง ๆ และติดตาม ประเมินผลความร่วมมือทุกระยะ 6 เดือน

1.3) กลยุทธ์การปฏิรูปบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

คณะรัฐมนตรีควรพิจารณาให้มีการปฏิรูปหน่วยงานการค้าชายแดน และการค้าผ่านแดนใหม่ มีหน่วยงานระดับชาติเพียงหน่วยงานเดียว เพื่อลดความซ้ำซ้อนด้านพื้นที่ในความรับผิดชอบ มีหน้าที่หลัก คือ การประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ของไทยและเมียนมาร์ เปิด/เสนอการเจรจาการค้าเพื่อสร้างโอกาสให้กับคู่ค้าของทั้งสองประเทศ แก้ปัญหา/ลดอุปสรรคการค้า ทั้งในระดับประเทศ ระดับท้องถิ่น ทั้งปัญหาที่เกิดจากการค้า หรือไม่ใช่การค้า แต่อาจมีผลกระทบต่อการค้าได้ เช่น ยาเสพติด การก่อความไม่สงบของชนกลุ่มน้อย

แนวทางที่ 2 การกระชับความสัมพันธ์ระดับพื้นที่เพื่อสานประโยชน์ด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าบริเวณพื้นที่ชายแดน

กลยุทธ์

2.1) กลยุทธ์การสร้างและกระชับความสัมพันธ์ของเครือข่ายความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกทางการค้าของภาครัฐและเอกชน

ควรมีการกำหนดนโยบายร่วมกันจากภาครัฐและเอกชน ในการร่วมมือกันเกี่ยวกับการปรับปรุงแนวทางการอำนวยความสะดวกทางการขนส่งสินค้า ทั้งการนำเข้าส่งออกที่มีลักษณะเฉพาะสำหรับท้องที่เพื่อส่งเสริมธุรกรรมทางธุรกิจต่าง ๆ

2.2) กลยุทธ์การสร้างองค์ความรู้ทางการค้าระหว่างประเทศร่วมกัน

ควรจัดหลักสูตรอบรมและดูงานด้านภาษีสศุลกากร และกฎระเบียบทางการค้า การขนส่งสินค้าข้ามแดนร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และนักธุรกิจไทย-เมียนมาร์ เพื่อให้มีการพบปะปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลในสื่อที่ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องต้องกันว่ามีเหมาะสม

แนวทางที่ 3 การปรับปรุงกฎระเบียบทางการค้า

กลยุทธ์

3.1) กลยุทธ์การพัฒนาและปรับปรุง กฎระเบียบทางการค้าสองฝ่าย

ควรจัดตั้งทีมกฎหมายร่วมไทย-เมียนมาร์ ในการเรียนรู้และปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศและการค้าชายแดนร่วมกัน

3.2) กลยุทธ์ด้านการเชื่อมโยงและเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบทางการค้า

ควรจัดทำฐานข้อมูลด้านกฎหมาย กฎระเบียบทางการค้าใหม่ ๆ ให้แก่พ่อค้าชายแดนของทั้งไทยและเมียนมาร์ร่วมกัน เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและทันสมัยอย่างต่อเนื่อง และควรเร่งรัดกระบวนการแลกเปลี่ยนสัตยาบันอนุสัญญาภาษีซ้อนระหว่างไทยกับเมียนมาร์ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องอัตราภาษีและมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน

3.3) กลยุทธ์ด้านพิธีการศุลกากร

ควรเร่งรัดให้มีการใช้พิธีการศุลกากรที่ทันสมัย คือ มีการใช้ระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร และเร่งรัดการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เร่งรัดให้มีการจัดตั้งจุด

Stop Service จุดตรวจปล่อยสินค้าถาวรและลานตรวจสินค้าที่มีมาตรฐาน สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านพิธีการศุลกากร สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรอย่างเหมาะสม ดำเนินการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบและพิธีการศุลกากรของทั้งสองประเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และการปรับเวลาทำการของด่านชายแดนทั้งสองประเทศให้ตรงกัน เป็นมาตรฐานเดียวกัน

แนวทางที่ 4 การสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งให้แก่ผู้ประกอบการการค้าชายแดน/การค้าผ่านแดน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวและความสามารถในการแข่งขัน

กลยุทธ์

4.1) กลยุทธ์การวิจัยตลาดการค้า

ควรมีการจัดงบประมาณในการสนับสนุนงานวิจัยตลาดอย่างต่อเนื่อง และนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ เร่งจัดตั้งหน่วยงานที่จัดทำฐานข้อมูลการตลาดเชิงลึก สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศด้านตลาดการค้า และสนับสนุนการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการ ควบคู่กับบุคลากรหน่วยงานต่าง ๆ จากภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการให้ความรู้ทั้งด้านการตลาด กฎ ระเบียบ และพิธีการศุลกากร

4.2) กลยุทธ์การรวมกลุ่มทางการค้า

ควรมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบของห่วงโซ่ทางการค้า (Value Chain) หรือกลุ่มที่มีความเกี่ยวเนื่องกันในลักษณะของคลัสเตอร์ (Cluster) และส่งเสริมผู้ประกอบการรายใหม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

4.3) กลยุทธ์การสร้างและขยายตลาดการค้า

ควรส่งเสริมและสนับสนุนการสำรวจตลาด

สินค้าและแหล่งวัตถุดิบ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการร่วมทุนระหว่างพ่อค้าทั้งสองประเทศ ภาครัฐควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือในด้านเงินทุน ให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้ ส่งเสริมการสร้างช่องทางการจัดจำหน่าย และมีการจัดกิจกรรมทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าที่จัดจำหน่ายให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และสนับสนุนการร่วมมือทางวัฒนธรรม

แนวทางที่ 5 การเสริมสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าให้เอื้อประโยชน์ต่อการค้า

กลยุทธ์

5.1) กลยุทธ์การพัฒนาและเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์

ควรเร่งรัดและพัฒนาบริการและบุคลากรด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ตามแนวเส้นทางถนนที่เชื่อมต่อหรือภายในเมียนมาร์ให้แล้วเสร็จและได้มาตรฐานสากล ปรับปรุงกฎ ระเบียบ การขนส่งคนและสินค้า สนับสนุนแผนงานพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบ GMS การพัฒนาและปรับปรุงระบบโครงข่ายคมนาคมและเส้นทางสายหลัก ให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ และศึกษาการวางระบบการขนส่งเพื่อเชื่อมต่อจากไทยผ่านเมียนมาร์ และไปยังประเทศอื่น ๆ อาทิ จีน อินเดีย บังกลาเทศ

5.2) กลยุทธ์ด้านระบบการชำระเงินและการเคลื่อนย้ายเงินออกนอกประเทศ

ควรพัฒนาระบบการชำระเงินของการค้าชายแดนให้เข้าสู่ระบบสากล สำหรับการเคลื่อนย้ายเงินออกนอกประเทศของไทย ควรมีการปรับเพดานเงินให้สูงขึ้นจากเดิม เพื่อส่งเสริมการค้าตามแนวชายแดนให้ขยายตัวมากยิ่งขึ้น

5.3) กลยุทธ์การจัดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าอย่างเป็นระบบครบวงจร

ควรมีการวางแผนทางการดำเนินงานการตั้งคลังสินค้าและตลาดกลางทางการค้าสินค้าทางการเกษตร หรือสินค้าอุปโภค บริโภคไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

แนวทางที่ 6 สนับสนุนกลไกการพัฒนาระดับพื้นที่

กลยุทธ์

6.1) กลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่การค้า และเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่บริเวณชายแดน

ควรประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานผังเมือง เพื่อจัดสรรพื้นที่ทางการค้าให้มีความสะดวกและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีควรมีการยกระดับด้านเป็นด่านถาวรเพื่อช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการค้าและอำนวยความสะดวกทางการค้าให้ดียิ่งขึ้น

6.2) กลยุทธ์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและนิคมอุตสาหกรรมชายแดนไทย

ควรสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวชายแดน โดยการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และนิคมอุตสาหกรรม เพื่อสร้างโอกาสทางการค้า โดยการปรับปรุงกฎระเบียบและการบริหารจัดการพื้นที่ให้มีความชัดเจน

นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวตามข้อเสนอแนะข้างต้นทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอแนะต่อภาครัฐและเอกชนเพิ่มเติม ดังนี้

ภาครัฐ

1. ด้านการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ด้านการค้าระหว่างประเทศ รัฐบาลควรกำหนดนโยบายด้านการค้าระหว่างประเทศในระยะยาว โดยมีการพิจารณาแนวทางจากภาคเอกชนเข้ามาประกอบ

2. ด้านการบริหารการปกครองในระดับจังหวัด การคัดเลือกผู้ว่าราชการจังหวัด ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจชายแดน เนื่องจากผู้ว่าราชการจังหวัดจะมีบทบาทสำคัญต่อการรับนโยบายจากส่วนกลาง และการกำหนดนโยบายด้านชายแดนร่วมกับหน่วยงานจากกระทรวงต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดน และควรมีความต่อเนื่องต้องให้มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งอย่างน้อย 2-3 ปี และควรต้องมีการกำหนดคุณสมบัติพิเศษเฉพาะเพื่อให้สามารถดำเนินยุทธศาสตร์ใหญ่ของภาครัฐและภาคเอกชนได้สัมฤทธิ์ผล เช่น ต้องเป็นผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อประเทศเพื่อนบ้าน มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาความร่วมมือและให้ความสำคัญต่อการค้าชายแดนเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ อีกทั้งยังช่วยผลักดันด้านการค้าระหว่างไทยกับเมียนมาร์อีกด้วย

3. ด้านการเชื่อมโยงระบบข้อมูลข่าวสารภาครัฐและภาคเอกชนในระดับส่วนกลางและระดับท้องถิ่นตลอดแนวชายแดนไทย-เมียนมาร์ โดยต้องร่วมมือกับรัฐบาลกลางของเมียนมาร์ และรัฐบาลท้องถิ่นของเมียนมาร์ในการปรับปรุงระบบข้อมูลข่าวสาร ซึ่งหมวดข่าวสารที่สำคัญ คือ ด้านการค้า (กฎระเบียบและเงื่อนไขทางการค้าการลงทุน) ด้านความมั่นคง และด้านกิจกรรมความสัมพันธ์

4. ด้านการให้ความสำคัญของภาครัฐที่มีต่อภาคเอกชน ภาครัฐควรให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนภาคเอกชน ในการเป็นผู้นำด้านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การค้าชายแดน ลดบทบาทด้านการเข้มงวด กวดขัน การตั้งข้อสงสัยในเชิงลบกับภาคธุรกิจ ส่งเสริมร่วมมือสร้างสรรค์และสนับสนุน อำนวยความสะดวกทางการค้า

5. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้า ควรดำเนินการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าให้ได้ผลอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในระบบการค้า

ภาคเอกชน

ภาคเอกชน

1. ด้านการผลักดันยุทธศาสตร์ของประเทศ ผู้ที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มมูลค่าการค้าได้ดี คือ ภาคเอกชน หากภาครัฐหรือภาคเอกชนได้มีการทำยุทธศาสตร์ร่วมกัน ควรต้องมีเวทีในการหารือร่วมกันเพื่อแก้ไขหรือปรับยุทธศาสตร์ร่วมกับภาครัฐหรือหน่วยงานของเมียนมาร์

2. ด้านการพัฒนาทนายธุรกิจของพ่อค้าชายแดนหรือนักธุรกิจ ที่เชี่ยวชาญด้านการค้าระหว่างประเทศบริเวณชายแดนรุ่นใหม่ ซึ่งอาจมาจากครอบครัวหรือกิจการที่อยู่นอกเหนือครอบครัว หรืออาจเป็นกลุ่มนักธุรกิจรุ่นใหม่ของไทยจากภาคต่าง ๆ ของประเทศเข้ามาทำธุรกิจต่อกิจการของตนเอง

3. ด้านการให้ความร่วมมือกับฝ่ายความมั่นคง ในการบริหารความมั่นคงสมัยใหม่ คำว่าฝ่ายความมั่นคง หมายถึงหน่วยงานป้องกันประเทศ ฝ่ายหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ และฝ่ายประชาชนที่เป็นพลเมืองในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย การพึ่งพาและปรับทัศนคติที่ดีต่อกัน และร่วมมือซึ่งกันและกันอย่างดีต่อไป จะเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างเสริมทั้งด้านการค้าและความมั่นคง ทั้งนี้จากการประชุมระดมความคิดเห็นกลุ่ม (Focus Group) พบว่า ทั้งภาค

ธุรกิจและภาครัฐต่างยังมีความร่วมมือในเชิงเฉพาะกิจเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่น่าจะพัฒนาไปสู่การเป็นพันธมิตรในการสร้างเสริมเศรษฐกิจการค้าให้มีความมั่นคงและคล่องตัวในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

แม้ว่าผลการศึกษานี้จะพบประเด็นปัญหาในด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า อาทิ ด้านความไม่เพียงพอของบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการให้บริการด้านการขนส่ง ตรวจสอบสินค้า แต่นักธุรกิจในพื้นที่ระบุว่า สามารถดำเนินการแก้ปัญหาภายในของตนเองได้ ในภาพรวมจึงสามารถกล่าวได้ว่า ปัญหาด้านการค้าระหว่างประเทศทางบกด้านตะวันตกกับเมียนมาร์แม้จะมีปัญหาแต่ก็สามารถแก้ไขให้ลุล่วงได้ เพราะประเด็นหลักคือ เงื่อนไขด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นไปในทิศทางที่ดี

ทั้งนี้การวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะสำหรับประเด็นการศึกษาต่อไป 3 ประการ ดังนี้

1. ความมั่นคงกับการค้าระหว่างประเทศ
แม้ว่าผลการศึกษานี้ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มขึ้นใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศในประเด็นด้านความมั่นคง แต่ด้วยประเด็นนี้มีความอ่อนไหวในระดับพื้นที่ที่แตกต่างกัน การศึกษาในประเด็นด้านความมั่นคงในเชิงลึกร่วมกับประเด็นด้านการค้าระหว่างประเทศ จะทำให้ได้รับข้อมูลที่อาจเป็นประโยชน์ต่อไป

2. คณะกรรมการด้านชายแดนไทย-เมียนมาร์
ผลการศึกษานี้ พบว่า มีการตั้งคณะกรรมการบริเวณชายแดนด้านตะวันตกไว้จำนวนมากกว่า 10 ชุด และมีหน้าที่ซ้ำซ้อน หรือเหลื่อมล้ำซึ่งกันและกัน จึงสมควรที่จะมีการศึกษาถึงบทบาท หน้าที่ โครงสร้าง

การดำเนินงานของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการปรับโครงสร้างหน่วยงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้เหมาะสมกับกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศในแต่ละช่วงเวลา

3. การติดตามและการประเมินผลยุทธศาสตร์การค้าระหว่างประเทศด้านตะวันตก การจัดทำมีการติดตามและประเมินผลกลยุทธ์เป็นเรื่องสำคัญมากในทางธุรกิจ เพราะสามารถที่จะนำผลการศึกษาวิเคราะห์มาใช้ในการปรับปรุงกลยุทธ์ใหม่ต่อไป จึงควรที่จะมีการศึกษาวิเคราะห์เรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- Abo, Tao, Gombu, Tenzin, and Mody, Philip. 2013. "Role of Cross Border Trade towards Rural Development: Empirical Evidences from Bleeting Trade Point in Tawang, Arunachal Pradesh." **International Journal of Research in Commerce and Management** 4, 6: 54-57.
- Buasup, Phongthep. 2011. **Border Trade Facilitation in Maesot Customs House**. Bangkok: Economic and Finance Academy. (in Thai).
- พงศ์เทพ บัวทรัพย์. 2554. **การอำนวยความสะดวกการค้าชายแดนพื้นที่ด่านศุลกากรแม่สอด**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิทยาการเศรษฐกิจและการคลัง.
- Phunaris, Sitthiporn, et al. 2007. **Potentiality and Obstacles of Border Trade: Maehongson Province**. Chiangmai: Payap University. (in Thai).

- ลัทธินิธิพร ภู่นริศ และคณะ. 2550. **ศักยภาพและอุปสรรคการค้าชายแดน: จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยพายัพ.
- Polsaram, Pussadee, et al. 2010. **Marketing Map for SMEs towards Asian Market: Myanmar**. Bangkok: Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (in Thai).
- พสุดี พลสารัมย์ และคณะ. 2553. **การจัดทำแผนที่การตลาดสำหรับ SMEs สู่ตลาดอาเซียน: สหภาพพม่า**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- Saichan, Kosum. 2007. "Legal Obstacles in the Transit Trade between Thailand and Southern China via Myanmar and Lao PDR." **Journal of Public and Private Management National Institute of Development Administration** 14, 2: 77-102. (in Thai).
- โกสุมภ์ สายจันทร์. 2550. "อุปสรรคด้านกฎระเบียบในการค้าผ่านแดนไทย-พม่า/สปป.ลาว-จีนตอนใต้และการพัฒนาโครงข่ายการขนส่งในกรอบ GMS North-South Corridor." **วารสารการจัดการภาครัฐและเอกชน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์** 14, 2: 77-102.
- Singh, N. Tejmani and Singh, P. Chinglen. 2012. "Border Trade vis--vis India's Look East Policy: A Case Study of Manipur." **International Journal of Research in Commerce and Management** 3, 9: 80-84.
- The Thai Chamber of Commerce. 2009. **Border Trade Strategies** [Online]. Available: http://www.thaichamber.org/userfiles/file/Strategic_business_7_7.pdf (in Thai).
- หอการค้าไทย. 2552. **ยุทธศาสตร์การค้าชายแดน** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: http://www.thaichamber.org/userfiles/file/Strategic_business_7_7.pdf
- Trichot, Pornpimol, et al. 2009. **The In-Depth Study of the Country's Economic Zone on the Tanintharyi Border, Andaman Side, Myanmar**. Bangkok: Institute of Asian Studies Chulalongkorn University. (in Thai).
- พรพิมล ตรีโชติ และคณะ. 2552. **การศึกษาพื้นที่เศรษฐกิจเชิงลึกของประเทศบนแนวเขตตะนาวศรีฝั่งทะเลอันดามัน ประเทศพม่า**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Vimolsiri, Poramettee. 2012. **Trade and Investment Strategies under GMS in the Next Decade**. Trade and Investment Opportunities of Thailand in Neighboring Countries, on January 25, 2012, Miracle Grand Convention Hotel, Bangkok. n.p. (in Thai).
- ปรเมธี วิมลศิริ. 2555. **ยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงในทศวรรษหน้า**. โอกาสการค้าและการลงทุนไทยในประเทศเพื่อนบ้าน, 25 มกราคม 2555, โรงแรม มิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชัน, กรุงเทพมหานคร. ม.ป.ท.

Mr. Termdham Sithilert received his Master's Degree in Managerial Economics from Chulalongkorn University. He teaches Principles of Economics, Credit Management and Economics of Business Enterprise at University of the Thai Chamber of Commerce. He is also interested in project analysis and appraisal and international economics.